

1995./3. - **Van Budapesten egy speciális alapítványi iskola, a Talentum.** Azért különleges, mert a tanítványokat zenei tehetséggel áldotta meg a sors. Ezek a fekete szemű roma talentumok ugyan nem hangszerrel együtt jöttek a világra, de majdnem. Némelyikük szinte egyszerre tanult járni és zenélni.

A Duna fölött szinte akadálytalanul száguldozhatott a hideg téli szél, csupán a komáromi Erzsébet híd készletlen pillanatnyi megtorpanásra. Csonka Marika hetenként legalább tízszer kel át ezen a szélfúttá hídon. Jókor reggel ébred Révkomáromban, átjön a magyar oldalra, és felszáll egy pesti vonatra. A Keletihez szerencsére nagyon közel esik az iskola. De amíg ide eljutott, nagyon sok víz lefolyt a komáromi Duna-híd alatt.

- Örülök és elégedett vagyok a lányommal - mondja a mama, aki azelőtt maga volt a „hosszú hajú veszedelem” - hiszen én is zenész szerettem volna lenni, de apám inkább a három fiútestvéremet tanította. Férjhez mentem, született egy lányom és egy fiam, aztán elváltam. Hároméves volt a lányom, amikor elhatároztam, hogy zenész lesz belőle. Apám kezdte el tanítani. Behozatott két főzőkanalat, az egyikből lett a hegedű, a másikkal meg a vonó. Két hónapig ezen gyakoroltak. Akkor aztán megkérdeztem:

- Lesz-e zenész a lányból?

- Van-e pénzed? - kérdezett vissza apám. - Ha van, akkor menjünk és vegyünk hegedűt, mert ha belőle nem lesz zenész, akkor senkiből.

Megvettük a hegedűt. Nem telt bele három hét, s amikor hazajöttem a munkából, nótával fogadott. Képzelteti, mennyire örültem.

- Emlékszel még arra a nótára? - fordulok Marikához.

- Hát hogyne - mondja nevetve -, az Azt hittem, hogy boldog leszek - válaszolja, majd elmereng kissé.

Hatévesen elvitte a nagyapja a zeneiskolába. A nagylányt hatodikos korában a pozsonyi konzervatóriumba irányították. Két évig utazgatott mamájával a különórákra. Amikor kijárta az általánost, el kellett dönteniük, merre és hogyan tovább. Akkor már „komoly” zenészműlt állt mögötte, hiszen nyolcéves korától játszott nagyapja zenekarában, sőt mi több, vezette a bandát, primáskodott. Aki egy kicsit is ismeri a cigányzenészek világát, az tudja, hogy - pestiesen szólva - ez nem semmi. A hatvankilenc éves nagyapa még ma is mindennap húzza a száraz fát mások és a maga örömére. Ő tizenhat évesen lett bandavezér.

- Ha megkérnék, másnak is leülne kontrázni? - kérdem az idős primást.

- Azt már nem! - mondja rátartian Csonka nagypapa. - Senki másnak le nem ülök, csak Marikának.

- Milyen a jó primás? - faggatom tovább.

- Nagyon sok nótát kell ismernie, legyen határozott, figyelje a vendégeket és igyekezzen kitalálni, hogy mit hallgatnának szívesen!

Később egymás szavába vágva folytatják a történetet. Marika már éppen eleget kószolgatta a cigányzenélés szépségeit, hogy nagyapja óhajával szemben mégse a klasszikus zene, hanem a csárdás mellett döntsön. De az is sokat nyomott a latba, hogy a pozsonyi konzervatóriumban szlovákul kellett volna tanulnia, míg Pesten az anyanyelvén tanulhat. Jelentkezett ugyan a pesti konziba is, de amikor a Rajkó-zenekarnál megfelelt, a Talentum iskolát választotta. Bökkenő azért itt is volt.

„Azt látom, hogy alapos klasszikus zenei képzést kapott - mondta a vizsgáztató -, de hogy áll majd rá a keze a cigányzenére?”

– Azon nem múlik - mondta most is a mama. - Mutasd meg kislányom, mit tanultál négyéves korodtól!

A hatás nem maradt el, így nem volt akadálya a felvételnek. A tizennégy éves leány egyik napról a másikra egy másik ország milliós fővárosába került. Édesanyja csak azt sajnálja, hogy lánya nem is lehetett igazán gyerek. Marika előtt nagy jövő áll. Nem mindennapi dolog, hogy lány létére ő vezeti a bandát. De nem is lesz könnyű a helyzete. Kartársai nehezen fogadják el, hogy fehérnép diktálja a taktust.

A Rajkó-zenekar élén Marika rázendít kedvenc Brahms-darabjára. A Rajkók most nem mernek csintalankodni a parancsnok prímáslánnyal, mert könnyen összezavarhatja őket egy váratlan ritmusváltással. Kép és szöveg: **Zétényi Zoltán**